

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De Sancto Domitiano Episcopo Melitenæo In Armenia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

DE SANCTO DOMITIANO

EPISCOPO MELITENÆO IN ARMENIA.

CIRCITER
AN. DC.
X JANUARIJ.
Melitene urbs.

Melitene, sive Militine (Μελιτνή enim vulgo, et Μελιτνή a Nicephoro Callisto lib. 18, cap. 20, et aliis appellatur) urbs est Armenia minoris, caput cognominis regionis: statio primum Romani praesidii fuit, inde Trajani Imperatoris nutu urbs facta, exigua quidem, sed valida: nam hic Praefecturae legionis Fulmineae Tribunus morabatur, ut habetur in Notitia Imperii Oriental. Sub dispositione viri spectabilis Ducis Armeniae. Sensim mirifice amplificata, templis, foro, porticibus, balneis, theatris, et ceteris quae ad magnae urbis ornatum faciunt, extra muros in vicino campo constructis; mœnibus est tandem a Justiniano circumdata, qui effecit, quemadmodum lib. 3, de aedific. scribit Procopius, ut Melitene magnum esset Armeniis munimentum simul et ornamentum. Sita erat haud procul a dextra ripa Euphratis, atque Armeniae tertiae, ab eodem Justiniano constitutae, (cum prius secunda et minor diceretur) principatum tenebat. Ubi vero Armenia prima et quarta ab eo instituta, vel avulsa: sunt ab Imperio Romano, vel rursus cum aliis coaluere, ut duae solae essent, fuit Melitene, ut antea, secundae metropolis: ejus vero Episcopus, ut est apud Georgium Codinum Caropalamam, censebatur inter Hypertimos, eratque Armeniae secundae Exarchus.

Ejus Episcopus S. Domitianus:

2 Hic sub finem sexti seculi Episcopus fuit S. Domitianus qui x Januarii colitur, ut ex Graecorum Menais et Horologio patet. De eo Molanus quoque in Addit. ad Usuardum: die decima S. Domitiani Episcopi Melitinae. Ferrarius: Melitinae in Armenia minore S. Domitiani Episcopi. Breve ejus vitam ex Menais dabimus; paulo longiorem ex Theophylacti Simocatta historia Mauriciana. Ejus meminit Evagrius, qui eodem tempore vivebat, lib. 6 Historiae Ecclesiasticae. cap. 17, ubi Mauricii Imperatoris cognatum vocat, virum prudentia et ingenio praestantem, verbisque et factis eximium, et ad maxima quaeque gerenda negotia longe aptissimum. Eadem de eo praedicat Nicephorus Callistus lib. 18, cap. 20. Agit de eo quoque Auctor Miscellae lib. 17, cap. 22. Baronius Annal. tom. 8, an. 392, num. 27 et 28. Spondanus ad ann. 391, num. 2, et alii.

Laudatus a S. Gregorio.

3 Ecce S. Gregorii Papae epistola (quae est 62, Indict. 11, ad Domitianum Metropolitanum, hanc videlicet nostrum, qua ejus eruditionem, prudentiam, zelum egregie commendat: Scripta, inquit, dulcissimae et suavissimae beatitudinis vestrae suscipiens, valde gavisus sum; quia multa mihi de sacra Scriptura loquebantur. Et quia dilectas in eis epulas reperi, eas avidè comedi. In quibus quaedam quoque de causis exterioribus et necessariis sunt permixta. Et quasi menti convivium praeparantes egistis, ut oblatae epulae ex diversitate melius placerent. Etsi quidem exteriores causae, velut inferiores et abjecti cibi, minus sapiunt, ita tamen a vobis prudenter dictae sunt, ut libenter sumantur: quia et cibi contempti plerumque dulces ex condimento bene coquentis fiunt. Et quibusdam interjectis: Ea vero, quae ex eodem loco a vestra sanctitate in meam consolationem dicta sunt, libenter accipio.

Conatus Cosroen convertere.

4 Et post pauca: Valde autem gaudeo quod dulcissima beatitudo vestra, etiam causis secularibus occupata, ad intellectum sacri eloquii vigilanter ingenium reducit. Sic quippe necesse est, ut si illa omnino caveri non possint, ista non omnimodo postponantur. Sed, per omnipotentem Dominum rogo, mihi in tantis tribulationum fluctibus laboranti, tende orationis manum, ut ex vestra intercessione ad summa relever, qui culparum mearum pondere ad profundum

premor. Imperatorem vero Persarum etsi non fuisse conversum doleo, vos tamen ei Christianam fidem praedicasse omnimodo exulto: quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas praedicationis praemium habebit. Nam et Aethiops in balneum niger intrat, et niger egreditur; sed tamen balneator nummos accipit. De Mauricio autem benedicitis, ut in actione ejus ab umbra statum cognoscam, id est, in minimis majora perpendam. In hoc tamen ei credimus, quia ejus vobis animam sacramenta et obsides ligant.

5 Ex hac epistola conjicit Baronius, eo potissimum consilio a Mauricio ad excipiendum deducendumque profugum Cosroen missos Domitianum et Gregorium Antiochenum, ut per eos Christianam fidem perciperet. Et sane sparsum fuit Christiana sacra esse complexum. Ita enim scribit Joannes Abbas Biclarensis, qui tum vivebat, ad an. 8 Mauricii: Imperator Persarum Christi suscepit fidem, et pacem cum Mauricio Imperatore firmavit. At potius Domitiano contrarium ad Gregorium Papam scribenti fides habenda, et Evagrio Scholastico. Illud quoque quod de Rege Persarum ac Regina cum multis Persarum millibus baptizatis, circa tempora Constantis, Heraclii nepotis, scribit Paulus Diaconus lib. 4, cap. 32, falsum omnino esse censet Spondanus an. 391, num. 2. Haustum id forte ex illa per Occidentem vulgata de Cosrois conversione fama. Habuit tamen Cosroes uxorem Syram, genere Romanam, religione Christianam, quam et Regnam publice appellavit.

VITA

Ex Menais Graecorum.

Vixit hic a Justino minore Imperium administrante, natus Thodoro et Eudocia, opibus et pietate illustribus: litteris politioribus et sacris egregie instructus; matrimonio quoque se illigavit; sed ad breve tempus, uxore mox e vita subtracta; secundum cujus mortem statim se totum caelesti philosophiae consecravit. Mox et Melitinae Ecclesiae Episcopus creatus, cum annum jam trigesimum esset ingressus, politicam disciplinam cum religiosa et ascetica conjunxit: ita ut non solum subjectis suis, sed omnibus gentibus salutem procuraret.

2 Saepè accersitus ab Imperatore, Cosroae regnum Persarum restituit, cum Baramus adversus eum rebellasset, imperioque exisset: quin et Romanis tributarium illum fecit. Amicus porro Imperatori Romanorum Mauricio factus, ipsiusque uxori, multoque ab iis auro donatus, quidquid pretii accepit, totum in sanctorum aedium instaurationem, et pauperum in hospitalibus victum contulit.

3 Cum deinde Constantinopolim regiam Imperatorum sedem venisset, ad Dominum emigravit: ubi omnis illum aula, omnisque Clerus meritis honoribus prosecutus, in sarcophago seu feretro reposuit: hymnisque et facibus comitatus in patriam remisit. Multa vivus mortuusque isthic miracula patravit. Ejus ac S. Gregorii Nysseni memoria et celebritas in S. Sophiae, sua magna ecclesia peragitur.

a Justinus junior Vigilantia Justiniani sorore, et Dulcissima patre natus, imperavit 14 Novemb. an. 363, usque ad 4 Octob. 378.

b Mauricio nimirum, qui imperare cepit ann. 382, 14 August. Indict. 13.

c Graece est οὐρανοστροφία conestitutit. Alii exercitum dixerunt, ipse consilio juvit. De eo Miscella: Mauricius itaque filium sibi Cosroen Regem Persarum faciens, Domitianum Episcopum Militinensem ad eum direxit, cognatum suum, una cum Narse, cui ducatum belli commisit: qui pervenientes ad Cosroen, omnes Romanicos potentatus in Persidem introducunt. Contigere haec

a S. Domitiani parentes, conjugium.

Episcopatus.

b publica negotia, c d e

liberalitas in ecclesias et pauperes,

mors,

translatio,

miracula.

hæc anno Christi 589; et initio 590, quo Mauricii complebatur septimus, inchoabatur octavus. Chronicon Alexandrinum (si non est mendum librarii) anno Mauricii 9, Indict. 9 id refert. Cedrenus an. 7 additque, ut et Miscella, sequenti Paschate Theodosium Mauricii filium a Joanne Patriarcha coronatum; quod tamen idem Chronicon Indict. 8, anno Mauricii 8, ait contigisse. Simocatta quoque lib. 3, cap. 6, scribit anno Mauricii 8, victum a Romano in Colchide vivo adhuc Hormisdæ, Varamum. Sed fortassis annum octavum a Januario anni 589 numerat: vix enim tam multa ab Idibus Augusti ad Pascha anni sequentis videntur geri potuisse, quam multa ille aliique commemorant.

d Adversus Hormisdam crudellissimum Regem rebellavit Varamus: at cum a Bindoe ac ceteris Proceribus excacatum Hormisdam Cosroes filius occidisset, complures ad Varamum defecerunt, tantam crudelitatem avertati. Fugit ergo tum ad Romanos Cosroes, Varamus regium sibi decus ac nomen ultro vendicavit.

e Id ali scriptores non tradunt: nisi id velit auctor Menæorum, 1000 Romanis militibus, quos ad corporis sui custodiam petenti Cosroe Mauricius concessit, persoluta ab eo stipendia: quem admodum ipsi quoque Persæ, (ut lib. 3, cap. 9, refert Simocatta) pecuniam, quam inter Justinianum atque ipsos icto federe, ad alenda communia præsidia, compescende finitimum licentia necessaria, erogabant Romani, tributum superbe appellabant. Alioquin expresse testatur idem Simocatta, Cosroem nihil dignum pro auxilio Romanis remensum.

ALIA VITA

EX THEOPHILACTO SIMOCATTA.

CAPUT I.

S. Domitianus Martyropolim a Persis recipit.

Commemorata, Historiæ Mauricianæ lib. 4, Cosroæ Persarum Regis, post patrem Hormisdam fustuario mactatum, fuga, regnum invadente Varamo Duce; tandem cap. 14, Decreta a Mauricio et Senatu Cosroæ auxilia narratur, utque remissi sint ad eum Persæ qui antea capti a Romanis fuerant. Tum de Domitiano Episcopo ista subduntur:

2 Paulo post et Melitenes Præsul Domitianus, genere Mauricius attingens, et cum honore sanctus, tum vitæ instituto sanctorum, sermone suavis, actione sollers, consilio prudentissimus, auctoritate imperatoria ad Chosroem contendit, quem, Gregorius Antiochenus Antistes comitatur: nam et hoc Imperatori placuerat, et voluntati ejus re satisfiebat. Hi a Constantinam ingressi, alloquio et b donis Chosroem consolatur, afflictumque ad bene sperandum exsuscitant.

3 Fraudem deinde ejusdem barbari Regis sua prudentia discussit Domitianus. Nam cum c Martyropolim, præsidio Persico, Varami partes necdum sequente, munitam, obsiderent Romani; qui eam tuebantur, ut idem cap. 15 Auctor refert, clandestinis Chosroæ mandatis morem gerentes, ac deditionem minime facientes, viriliter admodum vim propulsabant. Proinde ubi astute agere Chosroes deprehensus est, Domitianus sollerter excogitatum et labefactum difficile consilium nequitia Persicæ opponens tectam fraudem bullæ instar exsufflando dissolvit. Accersitis enim ad se præcipuis de præsidio, quosdam verbis inducit, quosdam donis pellicit, eos et Romanorum urbi capiendæ insistentium, et Chosroæ Imperatoris subsidio indigentis, et ambiguae incertæque fortunæ Varami, commonefaciens. Ac tantum valuit Domitiani oratio, ut sententiis discordarent præsiarii, ἐκόντ' ἀέκοντ' γένοιτο, volentes nolentesque; (liceat enim nunc mihi eorum sensum Homericis verbis depingere.) Quo circa eunuchum, satellitem regiorum principem, (quem Romanis Præpositum vocare mos est) Martyropolim mittit Chosroes, hortaturque Persas, uti urbem tradant, et Nisibin concedant. Persæ, Chosroem immutato, pacta conventa cum obsidentibus ineuntes, oppido excedunt.

4 Ducibus ipsis Constantinam intransibus, inter eos etiam d Sittas, qui Hormisdæ Martyropolim dolo prodiderat, apparuit. Domitianus Chosroem denuntiat, illum adversus Romanos de se bene meritos injustum videri, cum proditorem, deque Romanis ita meritum ut qui pessime, toleret; admonens, eum Varamo

quoque amicum fuisse; et hominem pestilentissimum perfidissimumque, benefactis suis malegratiam relaturum; ne forte coeuntes Romani ipsum et una Sittam e medio tollant, bellumque cum Varamo terminetur. Ob hanc causam prudens Chosroes, et opportunitatem temporis præsentem obsequio emendam censens, Comentiolo Sittam addicit: quem ille postera luce in omnium conspectu flagris cæsum e rogo tradit, et flammis delictorum pœnas ab eo reposit. Domitianus igitur, ut Sacerdotem decebat, et quantum maxime poterat, pro urbe recipienda laborabat. Ast Romanos, qui ad urbem occupandam cum barbaris male conspiraverant, Duci contradidit, quibus pro scelerate contra patriam perpetratis commero supplicio multatis, Episcopus festum diem partæ salutis civitati instaurans, Martyribusque præclaris victoribus panegyrim, sive celebritatem instituens, e sublimi ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam canticum novum cantans, ad populum congregatum ita disseruit:

a Hæc prius Nicephorium dicta Ptolemæo tab. 4, Asiæ, et aliis, deinceps Constantina est appellata, ut Stephanus et Suidas tradunt; a Constantino Magno. Ejus mentio fit in Notitia Imperii sub Duce Mesopotamiæ. b Non solus Mauricius Cosroi, sed Augusta quoque ejus uxori et liberis dona misit, ut scribit Nicephorus lib. 18, c. 20, ex Evagrion lib. 6, cap. 16.

c Hanc urbem describit Procopius lib. 3, de ædificiis: In Armenia vero que Sophanine (Ptolemæo et aliis Sophene) appellatur, urbs est quedam, cui Martyropolis nomen est inditum, juxta fluvium Nymphium sita. Flumen autem illud nunc dividit Romanam ac Persicam regionem, etc. Numeratur Martyropolis inter Metropoles antiocephalas sub Patriarcha Antiocheno apud Miræum Notitia Episcop. 1. 2, ex Sireleti ms.

d Decurio is erat Martyropolim, quam quod ei cum quodam militum Præfecto non recte conveniebat, Persis prodidit, eorum cohorte cum Romanis insignibus in urbem admissa dum abesset præsidium, ut refert Evagrion lib. 6, cap. 13. Nicephorus militarem fuisse decurionem scribit lib. 18, cap. 17, et Persas noctu introduxisse. At Simocatta lib. 3, cap. 3, auctorem fuisse Persis scribit, ut 400, ex iis defectionem ad Romanos simularent, civibus ut transfugas velut socios admitterent. e Evagrion lib. 6, cap. 18, ait a civibus obrutum lapidibus postea in cruce actum.

CAPUT II.

Populum ad lætitiæ et gratias Deo agendas hortatur.

Non in bellis tantummodo, atque in præliis et congressibus, sed etiam in insigni die solemnitate, David Deo altissimo tuba canit. Condecet enim bellicis quoque instrumentis collaudare Deum, qui primarius in pugna Dux, fortisque et potens in prælio colitur: et unde natum est decus, inde quoque laudem procedere plane oportet. Agitandum nos quoque tubis, quæ intelligentia percipiuntur, clangamus; animis, inquam, non corneis tubis, quemadmodum lex Judæis præscripta requirebat. Nec enim nos, ut illi, propter mentium hebetudinem animantium brutarum membris venerari Deum jussi sumus. Constituamus itaque diem solemnem, non usque ad cornua altaris dumtaxat; sed usque ad cælestem hierarchiam pertinentem, cujus ἀρχιεπίς Pontifex in æternum, secundum ordinem Melchisedech, sedens ad dextram majestatis Dei, et est et nominatur. Profecto potentiam fecit in brachio suo: montium fastum humiliavit: et depositis de sede potentibus, rursus magnalia spiritus super Babylone omnibus prodidit. Subiguntur enim leones, et dracones eliduntur, et Bel, atque a Mithras captivi abducuntur. Flaccessit Ignis, b et quamquam naphtha ac pice largiter imbutus, nec vestem quidem Martyrum adurere potest. Iterum dextera Domini fecit virtutem, compressitque spiritus Chaldaicos, non in pariete, sed in cælo prædictionem scribens: et dividuntur sceptræ Babylonica, et thronus insolens dejicitur; et regnum temulentum contrahitur: et quod humiliatum erat, denuo honoratur, et quod victum erat, corroboratur. Rursus sterilem urbem propter bellum, ut matrem ob filiorum multitudinem lætantem aspiciamus.

EX SIMOCATTA
Proditorem et
transfugas
dedi jubet, ad
supplicium.

Domitiani
laudes.Mittitur ad
Cosroem.

a b

Ejus fraudem
eludit.Martyropolim
astu recipit.

d

cap. 16.

Ps. 80. 4.
Deus Dux nobis
in bellis.

Ps. 97. 6.

a b

EX SIMOCATTA
Laudandum in
victoria.

6 Nemo vestem hoc panegyrico festo indecoram induat : omnes vitæ morumque candore ac puritate candidum gestemus habitum; ne si animam, secus quam regale convivium deceat, convestiverimus, qui ad id admittamur, indigni judicemur; et his damnemur quæ ab eodem ejectos consequuntur. Renovare, renovare urbs exultationis : venit enim lumen tuum et gloria Domini super te orta est. Hæc enim mihi dicit Spiritus sanctus, et promissa amplector; et quæ nunc est gloria priorem claritatem superat. Haud enim populos Martyrum superiore memoria possidebas, omnem semitam et compita tuorum viscerum inundantes. Plus tibi ad gloriam proficit ita liberatam, quam ita captam esse. Quam enim dolus subjugavit, nunc metus restituit : et quam Regis barbari calliditas improbe pro spolio abstulit, nunc illustrissima receptio probe rependit. Hanc famulus vester missus, vobis reconciliavit, o Martyres, socios sibi conatus adjungere, quos Dei adversarius antea non rogabat, ex infelici successu pietatem doctus; quoniam et Pharaon quondam flagellatus, sive admonitus, Deum coli passus est. Hanc vobis consecrat Babylonius tyrannus et advena, e suo ipsius regno profugus, qui pro hoste nunc Romanis est subditus. Talia quippe vos contra inimicos effecistis. Tyrannus super his obstupuit, terra timuit, et contremuit. Increpavit enim gentes qui est ab initio : et dexteræ ejus mutatio hæc est. A summo caelo egressio ejus, et occurus ejus usque ad fines terræ. Et vidimus gloriam ejus, plenam gratiæ, et potentiæ. Vicina flumina secundum Prophetam plaudant manibus. Nunc Euphrates c nomini suo congruenter lætetur super magnalibus conditoris. Tigris d feritatem in humanitatem mutet : jam enim cæserum cadaveribus se amplius non ingurgitabit. Cantemus Domino canticum salutis. Cantemus ei cum Martyribus hymnum de parta victoria. Annuntiemus super flumina Babylonis gloriam ejus, in spiritu exilientes. Non enim Judaicis fletibus damnati sumus : nec a prædatoribus captivitatis dedecus nobis exprobratur. Ducem lætitiæ nostræ Dominum præponamus, ne supernæ Hierusalem obliviscamur, et lingua nostra adhæreat faucibus: ut pote quæ male Dei admirabilia non magnificet.

Psal. 97. 8.

c

d

Psal. 136. 3.

Commenda-
tur Mauricii
clementia,
exemplo Chri-
sti.

7 Nunc filia Babylonis, sicut scriptum legimus, vere misera est, superborum sceptrâ ascendens, laudaturque Imperatoris pietas, perniciem illi non remetiens, nec retribuens retributionem, quam retribuit nobis. Alterum siquidem testamentum observatur, Israeli intellectuali præcipiens ne malum pro malo reddat. Et hodie Rex hostem miserans non reprobat : nec Samuel omnipotenti Domino zelans, propter hoc altercabitur. Dominus enim Jesus Christus antiquus dierum, et omni ævo antiquior, misericordiam sacrificio religiosiorem ducit; et paternum regnum misericordibus impertit; et humanitate victus, etiam servi formam accipit, et cum hominibus conversatur; et præsepe noscit, et fasciis involvitur; et tyrannicum gladium fugit, et in Ægyptum emigrat; deinde Nazareth habitat, et Galilæus proclamatur; et sapientia proficit; et ex invidia vituperatur; et a Sadduceis tentatur; et cum peccatoribus commoratur, et tormentis deditur, et crucem suscipit; et cum iniquis reputatur, et sepulchrum non refugit; et ad resurrectionem transit; et omnia libens patitur, unum hunc fructum ex nobis percipiens, quod salvamur. Cantemus Domino, non egressus canticum; est enim scansoria panegyris, et urbs et templum renovantur; et lex patria instauratur; et fides sincera confirmatur, cernoque Christum in medio Ecclesiæ trophæorum symbola humeris sustententem. Triumphus autem crux, per quam barbari, et peregrini, et exteri abiguntur; Romani contra, ut domestici, introducuntur.

8 Cantemus Domino etiam hymnum ἑξόδιον, id est, egressionis. Nam perinde ut sus e silva glandifera,

ex urbe natio Persica expellitur; quæ sancta pedibus conculcare audebat, et margaritas fidei unguis furiose conterebat. Imitemur eos qui Babylone glorificaverunt Deum, illorumque choreæ sodales flamus. Nam et hodie Chaldaeorum ignis Martyrum urbem exurendi vim nullam habet. Lætentur cæli, et exultet terra, et campi gaudeant. Prostratæ sunt gentes belli cupidae. Cognoverunt, juxta Prophetam, quoniam homines sunt, et naturam coagmentationis suæ nunc senserunt : quæque rebus secundis utentes discere nequiverunt, adversis eruditi, jam possunt intueri. Hæc præ gaudio ad vos ex tempore prolocuti sumus, et hymnum vobis imparati proposuimus, mensam Angelorum, convivium simplex, et varietatis experts. Amat enim divinitas etiam non compositis donari, et admittere cultus quamvis non magnificos; ex renovatione choreæ, non ex pondere et amplitudine doni, gratiarum actionem æstimans. Nunc Patrem glorificare ne cessemus; Filium adorare, ut natura Deum ne desinamus, Spiritum, ut unam de tribus hypostasibus, venerari ne desistamus. Deus enim hæc tria sunt, cui et ante omnia secula, et post omnia secula, gloria infinita.

Persis hosti-
bus insultat.

Psal. 9. 21.

9 Postquam Episcopus hæc sapienter disseruit, audientium multitudo disputationem magnificam miris plausibus prosecuta est, magnamque lacrymarum vim gaudio permistam, præ compunctione ex ejus verbis enata, effudit, eratque panegyris omnino lacrymosa, cum dolendi causa nulla subesset. Sic enim tempus ad collacrymandum hortabatur; quamvis, quod ob molestiam doloreve ad id eos commoveret, nihil esset. Antistes igitur pane et vino solemni ritu consecratis, mysteriis Dei hominisque conventum per communionem sanctificabat. Et hunc in modum civitas dies septem cum oblectamento in feriis consumpsit.

Applaudit di-
centi populus.

Missæ sacrifi-
cium.

a Mithram, sive solem, Persæ colunt; uti et ignem. b Alludit ad historiam trium puerorum, Danielis 3. c Εὐφραίνεβι enim letari significat. d Videtur a higrade fera fluvii nomen deducere. Sed et fluvius et fera dicuntur a celeritate, quasi ea equare videantur sagittam, quam Tigrim Medi vocant.

CAPUT III.

Cosroæ fastum egregie castigat.

Primo vere novus dux Narses, (hunc commentio Mauricius substituerat, rogante Cosroë Ducis illi manus abrogari, quod se illi esse ludibrio sentiret, ab eoque cunctando et differendo auxilii opportunitates corrumpi, ut refert hic Auctor lib. 3, cap. 2.) novus igitur Dux cum Cosroë, sequente Domitiano, per id tempus Melitenes Episcopo, ut ante diximus, Mardes accedit, quod castellum ab urbe Dara tribus parasangis abest. Qui igitur cum in Arabia prope Nisibim, tum alibi opibus plurimum pollebant, ad unum omnes, simulque ordinum ductores, Chosroen Regem consulunt, ac pro Repub. consanguineos obsidum loco opponentes, eidem ad regiam recipiendam ante viam muniunt. Obsides Rex custodiri a Romanis jussit.

Lib. 3. c. 3.

Multi ad Co-
sroen redeunt.

11 Inde Narses ad oppidum Darum exercitum adducit. Chosroes Romanas copias viribus florentes, et armis conspicuas, cum apparatu stupendo cernens, in spes novas ingreditur; nec tamen prioris infortunii memoriam deponit. Urbem itaque Rex barbarus iniens, in templum magnificentum, in quo Romani religionis mysteria obibant, admodum ferociter et contumeliose, adhuc necessitati subjectus, et rebus ejus a fluctibus fortunæ jactatis, armatus se infert. Daren factum indignari : præsertim cum Chosroes senior a capto oppido b nihil ad injuriam divini cultus molitus esset. Quamobrem Domitianus barbaram insolentiam non sustinens, acceptis copiis Constantinam sese rediturum comminatur. Chosroes despectum se videns, mutationemque istam parum gratam habens, ad Domitianum quosdam de nobilissimis suis mittit, qui nomini suo illi satisfacerent. Episcopus barbaro quantum

a b
A Domitiano
e templo eji-
citur.

Muneribus et regio comitatu ornatur a Mauricio.

quantum decuit ignominia multato, Daram revertitur, ipsumque e templo ejicit.

12 Die sexto Imperator baltheum insertis gemmis, tiaram regiam, lectulos et mensas aureas Daram illi transmittit, comitatumque regium ei conficit : et de suis doryphoris nonnullos honoris causa adjungit, ne regio destituta satellitio, Romanis juxta Persisque vilesceret. Stipabant igitur eum undique regii satellites, quo pacto Romanis Imperatorem suum honorare mos est. Intuentes Persae, quam potentem Imperator Chosroen reddidisset, a tyranno ad ejus partes commutatis voluntatibus accedunt, et Varam exercitu quotidianis defectionibus imminuto, Chosroae adauctis copiis, res ex sententia procedebat. Mox quantam posset adversus Mauricium benevolentiam sibi declarandam statuens, in membrana regia Daram ei gratis transcribit, et Dolabzanum Satrapam, virum illustrem, Byzantium cum clavibus oppidi, instrumentoque donationis mittit. Legatus in urbem imperantem profectus, Romanis oppidum addicit : cum Imperatore collocutus, ab eo pro Imperatoria magnificentia muneribus cohonestatur. Pactorum praeterea fidem Imperator denuo confirmat, et Chosroen filium appellat.

Daram Romanis reddit.

a Cosroes senior Daram urbem munitissimam, post 6 mensium oppugnationem cepit, ut narrat idem Simocatta lib. 3, cap. 11, tempore Justinii junioris, qui ejus cladis nuntio in phrenesin incidit. b Humanior fuit haec ille barbarus nostratibus Calvinistis, qui omnem cultum divinum in captis urbibus subvertunt.

CAPUT IV.

Milites egregia oratione animat ad rem fortiter gerendam.

Cap. 4.

Intrant Persidem copiam.

Chosroes Singarum (Mediae, seu Persidis, urbs est) mulieres ac liberos suos securitatis causa transfert. Est enim munitissima, et quia simul controversa, custodia nunquam vacat, minime hostibus expugnabilis, ac propter paludes informes obsessori- bus inaccessa. Posthaec Mebodi dat negotium, ut sumptis duobus armatorum millibus per Singarum in regiam facto impetu, custodes Varam trucidet. Tyrannus ut Mebodem cum Romanis cohortibus adventare comperit, coacto milite sui defendendi prodit. Mebodes mandati, quod ab Rege acceperat, respectu, rem aggreditur. Aestate autem ineunte, et pratis etiamnum herbescentibus, relicta Dara Chosroes cum auxiliis ultra progreditur.

Domitianus Romanos hortatur ad fortiter pugnandum;

14 Postquam Ammodium, stadiis quatuordecim Dara dissiium, advenerunt, Domitianus consensu colle, ad Duces et milites hujuscemodi verba habuit : Tempus, milites, mirificam vobis occasionem conciliat. Mores vestri idoneam pugnandi materiam, locus periculi despicientiam requirit : causa pietatem denuntiat, exitiosamque tyrannidem respuit. Dignos igitur certamine vos praebetote. Nam in hostili regione versamini, in qua vincere sane quam gloriosum; vinci autem, etiam dictu grave et odiosum est. Habet ergo hic conflictus eximium quiddam et illustre incipiendo decus propositum. Universe siquidem per orbem terrarum gentes, quae vos agitis, mentibus inscribunt. Exauditus est quod facitis; bellum est aestimabile; certamina immortalia; trophaea nulla oblivione sepelientur. Quare non cedere malis, sed contra audentem ire; aut cum nominis sui gloria projicere corpus expedit. Hunc strenue dimicantes finem laborum nanciscemini. Hac via pax procedit. Nolite plagas subterfugere, ne simul salutem fugiatis. Adverso pectore jaculorum ictus amplectimini, ut triumphos quoque amplectamini. Nullus vestrum sibi tergum concidi patiatur : ignota enim dorso est victoria. Consociamini animis magis, quam corporibus conjungimini; et laborum, non timiditatis, tenere consortium. Qui non summo sese discrimini objectaverit, exauctoratus esto. Victoriā moriendo concu-

pisceite. Ictibus et vulneribus trophaea comparantur. Haud quidquam laude dignum desidia parit. Nihil dulcius quam in acie mortem oppetere. Si enim senectute premi, et morborum tabe consumi est inutile, viris fortibus vobis adhuc aetate vivida in certamine occumbere, et post funera celebrari, omnino magis est consentaneum. Nec enim fugitoribus immortalitatem dare natura potest, quae animis nudari corpora metuit. Non est in hac vita locus, quem mors aequo pede non pulset. Nihil rerum humanarum mœstitia et dolore vacat, quibus permista sunt omnia. Vita nostra magna et crudeli necessitate regitur. Ne diem ultimum aliquantum proferri, et amplas inde rerum gerendarum occasiones offerri magnopere desiderate; cum et otio, inertiaque; et vagis voluptatibus perfruendis inde facultas pateat. Viriles praestate animos, et mutationem istam rerum admiramini. Confugit enim ad vos Rex Babylonius, cum potentia sua Persica in servitutem reductus; et cum corpore suo tantum non etiam regnum suum arbitrio potestatisque vestrae commisit, in pietate sacrorum quae profitemur, spe maxima sibi constituta videlicet. Aversantur tyrannidem Persae. Infido Varamus praesidio nititur, stirpe regia minime procreatus. Quapropter ab insolentiae et injuriae legibus imperium auspicatus, brevi seditionibus exagitabitur. Nam ubi violentia, ibi res in tranquillo possideri non solet. Haec in mentium vestrarum penetralibus, litteris inaspectabilibus inscripta recondite : et quae opportune a me dicta sunt, ea in ventos diffundi ac dissipari ne permittite, ne dedecus et ignominiam ipsa frustratione tristiore reportetis. Unigenitus Dei filius, ante saecula Deus, princeps copiarum Domini Imperator, vos ad praelium deducat, exitumque spe ipsa faustiore vobis largiatur.

EX SIMOCATTA

et ad mortem contemendam.

Cap. 5.

15 Posteaquam haec milites Romani auribus hauserunt, divino pleni afflatu, alacritateque et animi robore invicto communiti, de cetero ad opus ipsum peragendum furebant, et sobria quadam insania quasi oestro perciti, arma fremebant. Potest enim contemptum hujus lucis ingenerare etiam virilis et robusta oratio. Ergo discedentes ultra pergunt. Chosroae, indigenarum fidem suspectam habenti, custodes de corpore Romanorum constituuntur. Domitianus Narse Duce confirmato, in Romanam ditionem regreditur. Exercitus prope Mygdonum fluvium castra metatur.

Animatis militibus domum redit.

CAPUT V.

Constituuntur filiorum Imperatoris tutor.

Non omittimus etiam illa huic historiae adscribere, quae de ejus (Mauricii) testamento dicuntur. Imperium ineunte Heraclio, tabellae involutae et obsignatae inventae sunt, in quibus conscripta patebant, quae post suum ex hac luce discessum fieri vellet. Nam cum imperii sui anno a quintodecimo in orbem difficilem esset lapsus, de imperio constituit, et in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constantinopolis Dominum fecit, cum administratione Orientis. Tiberio Romam veterem cum Italia et insulis in mari Tyrrheno, decrevit. Ceteras Romanae ditionis provincias inter reliquos filios distribuit, iisque aetate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum, nobilis Ecclesiae Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexteriorem, tutorem designavit. Quamobrem Imperator majoris momenti negotia ei expedienda, ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute hujus viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus.

Lib. 8. c. 11.

Testamentum Mauricii.

Ejus executor Domitianus.

a Christi 396 vel 397. Unde constat ad eum usque annum vixisse Domitianum. Mortuus tamen videtur ante 603, non effugisset alloquin inmanissime savientis Phoca manus, cum et tanta polle-ret auctoritate, et Mauricium tam propinquo gradu consanguinitatis contingeret, nec fanus tam honorifice elatum fuisset, ut ex Menaeis dictum est.

DE